

Ömürlərdə izi qalmış təhsil ocağı

Nurlana Əliyeva
*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin direktoru,
filologiya elmləri doktoru, professor*

Respublikamızın çağdaş elmi-pedaqoji fikir tarixinin, ümumən mü-tərəqqi maarifçilik ənənələrinin milli məfkurə əsasında inkişafında, ölkəmiz üçün yüksək ixtisaslı, dəyərli pedaqoji kadrların hazırlanmasında özünəməxsus dəst-xətti, sanbalı olan Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin adı təhsilimizin şanlı tarixinin parlaq səhifələrindən birini təşkil edir. Bir əsrə yaxın zaman kəsiyində xalqın xidmətində mənliliklə dayanan, yüksək ixtisaslı, vətənpərvər milli pedaqoji kadrlar hazırlamaq kimi böyük amala sadıq qalan bu zəka ocağı şərəfli bir tarixi yol keçmişdir.*

XX əsrin əvvəllərində yaranmış tarixi şansdan istifadə edərək müstəqillik idealını reallığa çevirən xalqımız, 1918-ci ilin mayında istiqlaliyyətini bütün dünyaya bəyan edərək dövlətçilik institutlarını formalaşdırmağa başladı. Şərqdə ilk respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ölkənin nəcətini, nurlu gələcəyini haqlı olaraq məhz elmdə, təhsildə, cəmiyyət həyatının ən müxtəlif sahələri üzrə yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasında

gördü və bu istiqamətdə əməli tədbirlər həyata keçirdi.

Gənc, müstəqil Azərbaycan dövlətində 1919-cu ilin əvvəllərində artıq yeni tədris proqramı əsasında 23 orta təhsil müəssisəsi, 6 kişi və 4 qadın gimnaziyası, 5 realni məktəb, 3 müəllimlər seminariyası, 3 qadın tədris müəssisəsi, politexnik və ticarət məktəbləri fəaliyyət göstərirdi. Bununla belə, ölkədə mövcud olan həmin məktəblər uşaqların yalnız bir qisminin təhsil almasına imkan verirdi. Milli kadrlar hazırlayan ali məktəblərin yoxluğu ciddi problemlər yaradırdı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin qarşısında duran mühüm vəzifələrdən biri məhz ali məktəbin təşkili, milli kadrların hazırlanması idi. Məhz bu milli tələbatın nəticəsi və xalqın çoxəsrlik maarifçilik ənənələrinin davamı kimi 1919-cu ildə, təxminən Bakı Dövlət Universitetinin yaranması ilə eyni vaxtda – hazırkı Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin sələfi olan pedaqoji təhsil ocağı – Bakı Kişi Müəllimlər Seminariyası fəaliyyətə başladı. Cümhuriyyətin qərarı ilə Bakı Qadın Seminariyasının nəzdində yarıdılan bu təhsil ocağında kiçik və

böyük hazırlıq qrupları da fəaliyyət göstərirdi.

Seminariya yarandığı gündən ana-dilli təhsilin və müəllim kadrları hazırlığının əsas ocağına çevrildi. Elə həmin il Bakıda yenidən darülmüəllimin və darülmüəllimat (qadın və kişi məktəbləri) açıldı. Azərbaycanın təhsil sahəsində pedaqoji kadrlar hazırlayan ilk ixtisaslaşmış orta ixtisas təhsil müəssisəsinin yaranması və fəaliyyətə başlaması, tariximizin ən parlaq səhifələrindən oldu.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin sələfi olmuş darülmüəllim öz fəaliyyətini sovet rejiminin ideoloji istehkamlarına uyğunlaşdırmağa məcbur oldu. Ötən əsrin 20-ci illərinin əvvəllərindən burada nəinki Azərbaycan, eyni zamanda, özbək, türkmən, tacik və dağıstanlı gəncləri də oxuyurdular.

Dövlətimizin hərtərəfli tərəqqisi yolunda özünün maarif ziyası ilə böyük rol oynamış, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci yaşadığı dövrün tələtlərindən, çətin sınaqlarından çıxma bilmədi. 1919-1920-ci illərdə Bakı Kişi Müəllimlər Seminariyası, 1920-1925-ci illərdə Bakı Qadın Müəllimlər Seminariyası, 1925-1926-cı illərdə Bakı Müttəhid (birləşmiş) Müəllimlər Seminariyası, 1926-1930-cu illərdə Azərbaycan Mərkəzi Beynəlmiləl Pedaqoji Texnikumu, 1936-1938-ci illərdə M.Ə.Sabir adına Mərkəzi Beynəlmiləl Pedaqoji Texnikumu, 1938-1963-cü illərdə M.Ə.Sabir adına Rus Pedaqoji Məktəbi, 1968-1991-ci illərdə M.Ə.Sabir adına Bakı Pedaqoji Məktəbi, 1991-ci ildən M.Ə.Sabir adına Bakı Pedaqoji Texnikumu, 1999-cu ildən isə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji

Kolleci adlanan bu orta ixtisas təhsil müəssisəsi hazırda fəaliyyətini həmin nəcib məqsədlərin gerçəkləşdirilməsi yönündə qurur, ölkə təhsilinin, elminin, mədəniyyətinin inkişafına sanbalı töhfələrini verir.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin 90 illik şərəfli tarixinin təxminən 30 ili dünya şöhrətli siyasətçi, ümummilli lider Heydər Əliyevin fəaliyyəti ilə bağlıdır. 1969-cu ilin iyul ayında respublikaya rəhbər seçilən Heydər Əliyev xalqın intibahı, dirçəlişi, eyni zamanda, sort buxovlar şəraitində milli kimliyi qoruyub saxlaması baxımından elmin, təhsilin müstəsna rolunu yüksək dəyərləndirərək bu istiqamətdə kompleks islahatların əsasını qoydu. 1969-1982-ci illərdə respublikada yeni təhsil ocaqlarının – orta ümumtəhsil və orta ixtisas, peşə məktəblərinin, habelə institutların yaradılması prosesi geniş vüsət aldı, onların maddi-texniki bazası, elmi potensialı gücləndirildi. Həmin illərdə keçmiş M.Ə.Sabir adına Bakı Pedaqoji Məktəbinin də cəmiyyətdəki nüfuzu və mövqeyi gücləndi, bu təhsil ocağı pedaqoji kadr hazırlığını daha uğurla həyata keçirmək imkanı əldə etdi.

Ulu öndərin müstəqil Azərbaycana rəhbərliyi dövründə bu təhsil ocağı sürətlə inkişaf yolu keçdi, tarixi ənənələrə yararlanaaraq milli pedaqoji kadrların hazırlanması prosesini yeni dövrün reallıqlarına uyğun davam etdirdi. 1999-cu ildə kollecin 80 illik yubileyinin keçirilməsi də məhz dövlətimizin bu tədris ocağına xüsusi diqqət və qayğısı kimi xatırlanır. Ulu öndər Heydər Əliyevin fəaliyyətimizə verdiyi yüksək qiymət isə kollektivin

uğurları üçün bir növ mənəvi stimula çevrilib: "Yarandığı ilk dövrlərdə təlim-tərbiyə prosesini Azərbaycan maarifinin gözəl ənənələri üzərində qurmuş Bakı Pedaqoji Texnikumu bu gün də müstəqil Azərbaycanımızın xoşbəxt gələcəyi naminə uğurla çalışır, respublikanın ümumtəhsil məktəblərini və təlim-tərbiyə ocaqlarını pedaqoji kadrlarla təmin edir".

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci yarandığı gündən üzərinə götürdüğü çətin və məsuliyyətli missiyanı layiqincə həyata keçirərək daim diqqət mərkəzində olub, sayılıb-seçilib. Bunlardan ən başlıcası, onun uzun illər ərzində mövcud olması, formalaşması, pedaqoji kadr hazırlığı üzrə ixtisaslaşması, qarşıya qoyduğu hədəflərə doğru inamla irəliləməsidir. 90 il təkcə möhtəşəm mövcudluq tarixi deyil, həm də addım-addım keçilən şərəfli yolda qazanılan böyük səriştə, təcrübədir. Çoxillik tarix təkmilləşmiş təcrübə ilə yanaşı, həm də özünəməxsusluğu şərtləndirən layiqli ənənədir. Təhsil ocağı keçmiş boylandıanda həm də anadilli təhsilin ilk cığırdaşlarından biri olması ilə öyünür.

Kollecin pedaqoji kadr hazırlığı sahəsində sanballı məktəb yaratması zaman-zaman onun yüksək reytingini, məşhurluğunu təmin edib. Gərgin əmək, zəhmət bahasına cəmiyyətdə özü üçün təmin etdiyi şan-şöhrəti fəaliyyətinin hər bir mərhələsində qoruyub saxlayıb. Bu, ilk növbədə, daim yaradıcılıq ruhu və enerjisi daşıyan, bu enerjini istənilən vaxt işə salmağı bacaran, yaradıcı düşüncə və fəaliyyət göstərən, çalışdıqları müəssisənin adını, şərəfini uca tutan pedaqoji kolle-

tivin əməyinin nəticəsi olub.

Nüfuzlu təhsil ocağının özünəməxsusluğunu şərtləndirən, onu ictimai səviyyədə böyük nüfuz sahibinə çevirən ən başlıca amil isə burada tarixən yüksək səviyyəli pedaqoji kadrların - müəllimlərin hazırlanması olub. Cəmiyyət üçün layiqli kadrlar yetişdirmək, gənc mütəxəssislərin kamil şəxsiyyət və vətəndaş kimi formalaşmasına nail olmaq nə qədər çətindirsə, gələcəkdə müəllim kimi müqəddəs peşədə çalışacaq, cəmiyyətin taleyində mühüm rol oynayacaq pedaqoji kadrların hazırlanması ikiqat məsuliyyətlidir. Məşhur rus yazıçısı L.N.Tolstoy, görünür, əbəs yerə demirdi ki, *"Şagirdlər müəllimlərinin səhvləri kimi heç nəyi möhkəm yadda saxlamırlar"*. Bu fikirdə həyatın və pedaqoji prosesin dərin hikmətləri ifadə olunub. Deməli, şagirdlərin nəzərində müəllim ən obyektiv, dürüst, təmiz, nöqsansız bir şəxsiyyətdir, mübaligəli desək, idealdir. Yaxşı müəllim yetişdirən cəmiyyət yaxşı da övlad boya-boşa çatdırır.

Bu qocaman təhsil ocağına ümumxalq rəğbətini təmin edən əsas amillərdən biri də məzunlarının əhatə dairəsinin, coğrafiyasının genişliyi. Respublikada bəlkə də yeganə orta ixtisas təhsili məktəbidir ki, onun diplomunun layiqli daşıyıcılarına hər bir bölgədə rast gəlmək olur. Onlar ən böyük şəhərlərdən tutmuş, ən kiçik kəndlərdə - respublikanın bütün guşələrində müəllimlik vəzifələrini şərəflə, ləyaqətlə, vicdanla yerinə yetirir, bitirdikləri tədris ocağının adını hər zaman uca tuturlar. Onların böyük bir qismi çalışdıqları kollektivdə ilk gündən özünü doğruldan, illər keçdikcə daha

da püxtələşən, sənətinin zirvəsinə yüksələn, lakin yüksək mənəvi keyfiyyətlərini qoruyub saxlayan tanınmış pedaqoqlardır.

Əminliklə deyə bilərik ki, XX əsrdə elm, sənət və mədəniyyət xadimləri, istedadlı pedaqoqlar nəslilə hazırlanmaqda özünəməxsus tarixi ənənələri olan təhsil-tədris ocaqları sırasında uzun illər görkəmli satirik şair M.Ə.Sabirin adını daşıyan bu orta ixtisas təhsili müəssisəsinin öz yeri, sanbalı və uğurları var. Pedaqoji kollecin sələflərinin, xələflərinin, habelə dünyanın, bugününün mütərəqqi ənənələrini yaşadan insanların fəaliyyəti və parlaq şəxsiyyəti onun zəngin tarixini özündə ehtiva edir. Onun ilk müəllimləri sırasında dahi bəstəkarlar Ü.Hacıbəylinin, M.Maqomayevin, ömrünü gəncliyin təhsili yolunda şam kimi əritmiş A.Şaiqin, görkəmli pedaqoqlar Cəmo Cəbrayılbəylinin, Azad Əmirovun, Firidun bəyin xanımı Badisəbə Köçərlinin, Atababa Musaxanlının, Cəbbar Əfəndizadənin, ilk ziyalı qadınlarımızdan Mədinə xanım Qiyasbəylinin, görkəmli şair-dramaturq Hüseyn Cavidin adını fəxrəli çəkmək olar. Onlar, sözün əsl mənasında, müəllim olaraq öyrətmək kimi müqəddəs bir vəzifənin öhdəsindən layiqincə gəlirlər.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci cəmiyyətdə sözü, mövqeyi, nüfuzuyla seçilən məzunları ilə də daim öyünüb. Qürur duyuruq ki, məşhur folklorşünas-alim M.Təhməsin, akademik Ə.Sumbatzadə, xalq yazıçısı, alovlu publisist M.Hüseyn, komediya janrının mahir sənətkarı S.Rəhman, zərif ruhlu əsərlər müəllifi, xalq şairi M.Dilbazi, bəstəkar S.Rüstəmov, xalq

rəssamı S.Salamzadə, gözəl nasir və alim Ə.Cəfərzadə, şair C.Novruz kollecin yetirmələri, fəxri məzunları olublar.

Zəngin ənənələrə əsaslanan Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci fəaliyyəti dövründə daim yeniləşərək ölkə təhsilinin çağdaş inkişaf mərhələsində də özünəməxsus yer tutur. 2003-cü ildən ulu öndər Heydər Əliyevin ən layiqli siyasi davamçısı kimi ölkəni sürətli inkişaf magistralına çıxaran Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ölkə təhsilinin, elminin müasirləşdirilməsi, keyfiyyətə yeniləşməsi sahəsində mühüm tədbirlər həyata keçirir. Ötən 6 ildə bu sahənin inkişafına xidmət edən 30-dək mühüm fərman, sərəncam, dövlət proqramı imzalayan dövlət başçısı ölkədə maarifçilik prosesinə yeni ruh və müasirlik çarları gətirib. Cənab İlham Əliyev Azərbaycan təhsilinin milli ənənələri qorunmaqla Avroatlantik məkana inteqrasiyasını, ali təhsilin Boloniya prinsipləri əsasında qurulmasını, təhsil müəssisələrinin informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatını mühüm vəzifələrdən biri kimi müəyyənləşdirib. Xüsusi vurğulanmalıdır ki, təhsilin problemlərinin həlli və yeni məktəblərin tikintisi prosesində Azərbaycanın birinci xanımı, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva da yaxından iştirak edir. Xalq içində olan biz müəllimlər Azərbaycanın birinci xanımının böyük xeyriyyəçilik hərəkəti yaratdığını, bunun respublikanın bütün pedaqoji mühitində necə sağlam ənənə formalaşdığını görürük.

Bir müddət öncə "Təhsil haqqında"

hazırlığı aparılır. Lakin əvvəllər olduğu kimi, bizim əsas istiqamətimiz sinif müəllimlərinin hazırlanmasıdır. Bu çox mürəkkəb bir peşədir, zəngin vərdiş və biliklər, mükəmməl psixoloji hazırlıq tələb edir. Sinif müəllimi yeri gələndə ədəbiyyat müəllimi, yeri gələndə riyaziyyatçı və ya təbiətşünas olmalıdır. Körpə şagirdlərlə bu mövzularda sadə dildə danışmaq, biliklər aşıllamaq üçün gərək müəllim özü də kifayət qədər hazırlıqlı olsun. Ona görə biz tədris prosesində tələbkarlığı daim artırır, tələbələrin peşə biliyinin əsaslı olmasına, geniş və müasir dünyagörüşünə malik olmalarına çalışırıq.

Ana dili və Azərbaycan ədəbiyyatının tədrisinə də xüsusi diqqətlə yanaşıırıq. Xatırladaq ki, kollecin bu sahədə böyük ənənələri var. 1920-ci illərdə bizim təhsil ocağı Azərbaycan ədəbiyyatı tədrisinin əsas mərkəzlərindən olub, burada həttə ədəbi diskussiyalar da keçirilib. Biz bu ənənələri qoruyuruq. Kollecdə Azərbaycan ədəbiyyatı və ana dili bu gün də xüsusi statusa malik olan fəndir. Hər bir sinif müəllimi canlı ana dilinin gözəl daşıyıcısı olmalıdır. Biz fənn dərslərini çoxlu ədəbi və yubiley tədbirləri, ədəbi gecələr, ədəbi diskussiyalar vasitəsilə davam etdiririk. Kollecdə istənilən sahələrə aid elmi-metodiki və mədəni-kütləvi dərnəklər vardır, onlarda gələcək müəllimlər müvafiq vərdişlərə yiyələnirlər. Bu vərdişlərin hamısı müəllimlik fəaliyyətində onlara gərək olacaqdır. Xarici dillərin öyrənilməsinə, gələcək müəllimlərin dil və diskussiya mədəniyyətinə yiyələnmələrinə xüsusi diqqət yetiririk.

Böyük ənənələri olan Azərbaycan

Dövlət Pedaqoji Kollecinin təcrübəli, bilikli müəllimlərdən ibarət böyük kollektivi var. Bu kollektiv cəmiyyət və xalq üçün yüksək səviyyəli müəllimlər hazırlanması işində bilik və bacarıqlarını əsirgəmir. Yaşlı və gənc müəllim nəsilləri arasındakı mehriban münasibətlər, xeyirxah təcrübə mübadiləsi də məmnuniyyətlə qeyd edilməlidir.

Kollecin şagird tərkibi sosial baxımdan müxtəlifdir. Şəhər və kənd məktəblərini bitirənlər arasında ailə imkanları müxtəlif olan tələbələr var. Onlarla ünsiyyətdə, münasibətdə, kollecin daxili iş qaydalarının təşkilində sosial ədalət prinsiplərinin ciddi surətdə qorunmasına ardıcıl diqqət yetirilir. Kollecdə tərbiyə işi elə qurulmuşdur ki, tələbə həyatının romantikası, sərbəstliyi hamını doğma kollektivdə birləşdirsin, onlar təhsildən təkcə dərindən bilik və vərdişlərlə deyil, həm də sosial nikbinlik və gözəl xatirələrlə müstəqil həyata qədəm qoysunlar.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci milli Azərbaycan maarifinin ayrılmaz bir hissəsi, onun canlı tarixidir. Müsəlman Şərq tipli mollaxana məktəbindən müasir sinif-dərs sistemli məktəbə keçidi təmin edən bu orta ixtisas təhsili müəssisəsi xalqa, dövlətə, maarif işinə gərəkli fəaliyyəti ilə hər zaman seçilmişdir. İndi vəzifə ondan ibarətdir ki, pedaqoji kadr hazırlığındakı tarixi təcrübə qorunsun və müasir dünya təhsilinin müxtəlif ənənələri ilə zənginləşdirilsin. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin təhsilə qayğısı, müəllim əməyinə ehtiramı bütün təhsil işçilərini böyük səylə çalışmağa, xalqa xidmət etməyə ruhlandırır.

Təhsil islahatı fəaliyyətdədir

Beynəlxalq mühasibat uçotu standartlarına keçidlə bağlı maarifləndirmə işinin təşkili və bu sahədə qarşıda duran vəzifələr

Şahrza Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin İqtisadiyyat şöbəsinin müdiri, iqtisad elmləri namizədi

Dünya iqtisadiyyatında qloballaşdırma ilə əlaqədar baş verən fundamental dəyişikliklər, beynəlxalq inteqrasiyanın rolunun artması müasir dövrdə mühasibat uçotunun vahid sisteminin, həmçinin maliyyə hesabatlarının tərtibində eyni yanaşmanın və şəffaflığın təmin olunmasını tələb edir. Belə ki, müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq uçot, hesabat və audit işləri vahid prinsiplərə əsaslanmalı və nəticədə əldə olunan məlumatlar istifadəçilər üçün təsərrüfat subyektinin əmlak və maliyyə vəziyyəti barədə iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış şəffaf, aydın, müqayisə olunan və etibarlı informasiyanı təmin etməlidir.

Ölkədə son dövrlərdə uğurla həyata keçirilən iqtisadi islahatlar iqtisadiyyatımızın bütün sahələrinin beynəlxalq səviyyədə mövcud tələblərə uyğun inkişafının təmin edilməsinə yönəlmişdir. Bu istiqamətdə ölkədə uçot və hesabatların beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində görülmüş işlər də mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bununla əlaqədar olaraq 2 sentyabr 2004-cü il tarixdə "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 7 fevral 2005-ci il tarixdə isə "Mühasibat uçotu haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı qüvvəyə minmişdir.

Qeyd olunan Qanun və Fərmana əsasən Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının və Milli Mühasibat Uçotu Standartlarının tətbiqi aşağıdakı əsas məqsədləri əhatə edir:

- qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq korporativ və büdcə sektorları üçün maliyyə hesabatlarının beynəlxalq və milli mühasibat uçotu standartlarına uyğun olaraq hazırlanması;

- müəssisələrin fəaliyyətinin şəffaflığının və dünya bazarına çıxışının təmin edilməsi;

- dövlətin mühasibat uçotu sahəsində idarəetmə vəzifəsinin həyata keçirilməsi və islahatların davamlılığının təmin edilməsi üçün institusional